

BERKHEIDE

Het duingebied tussen Katwijk en de Wassenaarseslag, Berkheide genaamd, is voor velen een geliefd wandel- en excursiegebied. Sinds 1975 inventariseert de Werkgroep Berkheide dit gebied op broedvogels. Vorig jaar werd het onderzoek uit de jaren 1975-1985 samengevat in het boeiende boek: Vogels van Berkheide. Dat de werkgroep het inventariseren nog niet moe is blijkt uit het recent verschenen verslag over 1987. Behalve een overzicht van de aantallen broedvogels worden ook vergelijkingen met andere duingebieden gemaakt. Nu een aantal mensen van onze vereniging druk doende is om alle gegevens van onze duinen op een rijtje te zetten, is het misschien wel aardig de duinen ten noorden van Noordwijk te vergelijken met Berkheide.

Het duingebied Berkheide is ongeveer 1000 ha groot en wordt door de Leidse Drinkwater Maatschappij gebruikt als waterwingebied. Hiervoor wordt rivierwater ingelaten, waardoor in verschillende duinpannen meertjes zijn ontstaan. Verder zijn enkele kanalen gegraven die het water af- en aanvoeren. De laatste jaren is men op verschillende plaatsen bezig met grootscheepse vergravingen ten behoeve van de waterwinning. Het gebied is in beheer bij Staatsbosbeheer. Alleen in de Pan van Persijn bevindt zich opgaand loofhout.

De gegevens van Berkheide worden hier naast de gegevens van het zuidelijke deel van de AW-duinen gezet. Omdat bij Berkheide ook de zeereep werd geïnventariseerd, is bij het totaal van de AW-duinen ook het totaal van de aangrenzende zeereep opgeteld. Deze strook werd in 1988 op broedvogels geïnventariseerd. Het gebied van de AW-duinen binnen de gemeente Noordwijk werd in de jaren 1982-85 op broedvogels onderzocht. De totale oppervlakte van dit deel van de AW-duinen met de aangrenzende zeereep bedraagt ongeveer 1180 ha. Ook wordt de totaallijst van het duingebied tussen Noordwijk en de Langevelderslag, ongeveer 635 ha groot, gegeven. Dit gebied werd het laatst in zijn geheel in 1983 geïnventariseerd.

Een aardige indruk van de verschillen tussen deze gebieden wordt verkregen door de lijst van soorten die in één van deze gebieden met meer dan 100 paren vertegenwoordigd zijn.

	Berkheide 1000 ha 1987	AW-duinen 1180 ha 1982-85	Noordduinen 635 ha 1983
Wilde Eend	110	12	17
Fazant	116	135	19
Meerkoet	134	3	-
Houtduif	162	229	141
Heggemus	268	304	144
Roodborst	26	101	43
Nachtegaal	155	253	75
Tapuit	66	115	49
Merel	70	101	69
Kleine Karekiet	114	-	-
Grasmus	260	188	60
Fitis	627	715	200
Koolmees	111	216	50
Ekster	78	123	39
Kneu	97	166	96

tabel 1 Lijst van de talrijkste broedvogels

Uit tabel 1 blijkt heel duidelijk dat Berkheide een gebied met water is (Wilde Eend, Meerkoet en Kleine Karekiet) en dat de AW-duinen en de Noordduinen in verhouding bosrijker zijn (Houtduif, Roodborst en Koolmees). Bij de vogels die in de struwelen broeden, moet wel bedacht worden dat Nachtegaal en Grasmus na 1983 aanzienlijk in aantal zijn toegenomen, waardoor de verhouding wat scheef is getrokken.

Meer inzicht in de fijnere structuren van de terreinen wordt verkregen door de aantallen van enkele minder algemene duinvogels naast elkaar te zetten.

	Berkheide	AW-duinen	Noordduinen
Wulp	27	26	6
Tortelduif	23	38	31
Groene Specht	10	23	4
Boomleeuwerik	2	13	2
Boompieper	20	58	8
Graspieper	30	54	47
Gekraagde Roodstaart	15	67	1
Paapje	14	15	-
Roodborsttapuit	18	9	9
Sprinkhaanrietzanger	26	57	7
Braamsluiper	25	48	8

tabel 2 Aantallen van enkele minder talrijke duinvogels

Uit tabel blijkt dat de Roodborsttapuit en het Paapje in Berkheide relatief talrijk zijn. Beide soorten worden het meest aangetroffen in het westelijke deel. Dit gebied kenmerkt zich door een afwisseling van laagstruweel, kruidenrijke vegetaties en kleine mosvlaktes. De soorten van uitgestrekte dichte struwelen, zoals Braamsluiper en Sprinkhaanrietzanger, komen in de AW-duinen meer voor. De opvallendste soorten van de AW-duinen zijn echter de soorten van het overgangsgebied van duinstruweel naar binnenduinstruweel: Boompieper, Gekraagde Roodstaart en Groene Specht. Dit talrijke voorkomen is te danken aan het feit dat deze overgangszones in de AW-duinen over een brede strook is aan te treffen. De talrijkheid van Graspiepers wordt vrijwel volledig bepaald door de lengte van de zeereep in de verschillende gebieden. De stand van de Wulp is in Berkheide iets teruggelopen. Nadat SBB het beheer hier in handen kreeg, steeg het aantal Wulpen spectaculair, omdat door het verbeterde toezicht de rust buiten de paden sterk verbeterde.

Bij vergelijkingen tussen terreinen wordt dikwijls ook de soortenrijkdom betrokken. Door de aanwezigheid van infiltratieplassen met een dichte overbegroeiing komen in Berkheide allerlei soorten voor die in de drogere AW-duinen niet voorkomen. Wat aantal soorten betreft wint Berkheide het dan ook van de AW-duinen (75 tegen 67 soorten). Wat de aantallen van typische duinvogels betreft scoren de AW-duinen bij een aanzienlijk aantal soorten belangrijk hoger dan Berkheide.

Literatuur:

Ommering G. van & Verstrael T. 1987. Vogels van Berkheide. Leiden
Ommering G. van & Haar B.J.M. ter 1988. Berkheide jaarverslag 1988. Leiden.